

ประวัติศาสตร์ในประวัติศาสตร์การวิจารณ์หลี่ ชางอิน : บทวิเคราะห์การนำเสนอ
หลี่ชางอินในประวัติศาสตร์การวิจารณ์

Meta-history in Criticism of Li Shangyin: A Discussion on Representation of Li
Shangyin in Literary Criticism
对李商隐的批评史中还有史：探讨对李商隐的再现

Nipon Sasipanudej¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นว่า เบื้องหลังประวัติศาสตร์แห่งการวิจารณ์กวีนิพนธ์ของหลี่ชางอินนั้นยังคงมีประวัติศาสตร์ (meta-history) นักวิจารณ์แต่ละยุคสมัยที่วิพากษ์หลี่ ชางอิน ตลอดจนบรรดาธิบายที่มีต่อเขาจึงเพียงเป็นการนำเสนอหลี่ ชางอินออกมาใหม่ (representations of Li Shangyin) การนำเสนอใหม่นี้เกี่ยวข้องกับรูปการณัจจิตสำนึกบางอย่าง หากได้มีความเป็นจริงเชิงภววิสัยตามคติแบบปฏิฐานนิยมซึ่งอ้างว่า มีความแน่นอนเชิงวรรณกรรมไม่ รูปการณัจจิตสำนึกเหล่านี้แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ แต่ละแบบสะท้อนแนวโน้มของการตีความ และรสนิยมทางสุนทรียะซึ่งเกี่ยวข้องกับวาทกรรมในยุคสมัยหนึ่ง ๆ อย่างใกล้ชิด ได้แก่ (1) การมองว่า บทกวีของหลี่ ชางอินมีลักษณะของความหุหุรา ประคิดประคอง วิจิตรบรรจง ตลอดจนเต็มไปด้วยความยากซับซ้อนอันเป็นคุณลักษณะของกวีนิพนธ์ปลายถัง (Late Tang poetry) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากรูปแบบการประพันธ์แบบซิกุน (Xikun style) ที่ตกทอดมาจากทงราชวงศ์ ความสลับซับซ้อนและวิจิตร “จนเกินพอดี” นี้เองทำให้นักวิจารณ์มองว่า บทกวีของเขาเป็นผลิตภัณฑ์ของชนชั้นกระฎุมพี และเต็มไปด้วยนัยยะทางชนชั้น (2) การมองว่า บทกวีของหลี่ ชางอินมีความเป็นอื่นในตัวเอง (The Otherness of Self) อันเป็นผลผลิตของวาทกรรมแบบพหุวัฒนธรรมนิยมของนักวิจารณ์ในศตวรรษที่ 20 (3) ปัญหาและข้อจำกัดของการส่งผ่านตัวบทกวีนิพนธ์เชิงกาภาพซึ่งรวบรวมและชำระ โดยบรรณาธิการในยุคหนึ่ง (4) การวิพากษ์กวีนิพนธ์ของหลี่ ชางอินในเชิงสถาปนารูปการณัจจิตสำนึกของขบวนการ 4 พฤษภาคม (5) การวิพากษ์หลี่ ชางอินโดยใช้คติแบบปฏิฐานนิยมซึ่งเป็นที่นิยมและเป็นลักษณะเด่นของการวิจารณ์ในสมัยปลายราชวงศ์ชิง นักวิจารณ์จึงมากมายใช้วิธีแบบปฏิฐานนิยมเพื่อถ่วงดุลภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของหลี่ ชางอินกลับคืนมา การที่นักวิจารณ์จึงนำอาภังสาวลีของหลี่ ชางอินมาใช้วิจารณ์กวีนิพนธ์ของเขา ส่วนหนึ่งก็เพื่อจะบอกว่า บทกวีของเขาไม่ใช่บทกวีที่ไม่มีเนื้อหาสาระ มีแค่ความเลื่อนลอยทางอารมณ์ และให้ความสำคัญแต่เพียงรูปแบบ ทว่ายังคงรักษามโนทัศน์ของกวีนิพนธ์จีนโบราณเอาไว้ได้ นั่นก็คือ “เหวินอ้อจ้ายเต้า” (การรจนาวรรณกรรมเพื่อถ่ายทอดและธำรงไว้ซึ่งคุณธรรม) ในรูปการณัจจิตสำนึกแบบที่ 5 นี้เองสะท้อนให้เห็นว่า ภายในระเบียบวิธีของปฏิฐานนิยมก็ขัดแย้งกันเอง ในบทความนี้ จะยกตัวอย่างให้เห็นความขัดแย้งทางการตีความแบบปฏิฐานนิยมระหว่างอู๋จินหลงกับสวีฟูกวาน และนักวิจารณ์ชิงกับเหยียน กุน พวงซึ่งเป็นนักวิชาการสมัยปัจจุบัน

¹ ศ. นิตินธ์ สติภาณุเดช ภาควิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Nipon Sasipanudej, Ph.D., Department of Chinese, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University.

韩文杰博士，法政大学人文学院中文系专教师。